

באיכותו קרין אל עם ישראל... (מכתב אברהם אליעזר ז"ל)

עלון שבועי

מראי מקומות לעיון
בדף היומי

בית מדרש גבוה לתורה כולל הדף היומי קרית ספר ת"ו מיסדה של עמותת "משולי עריבת" רחוב שאגת אריה 17/25 קרית ספר 71919 מודיעין עילית ארץ ישראל

גליון מספר 351

הוציאה לאור ע"י ב"מ הגה"צ אברהם אליעזר מרקיביץ שליט"א לונדון

מסכת שבועות דף ג - דף ט

המשפט (סימן קפב סק"א), דבמקום שהמעשה אי אפשר להיבטל, ואין נפקא מינה אלא לענין חיוב שולחו, שפיר יש שליחות אף לעובד כוכבים, עיין שם טעמו. [והובאו דבריו הכא בחשק שלמה].

(ה) בא"ד, אמאי דחי הא אפשר לקיים שניהם. הקשה השער המלך (פי"ב מהלכות עכו"ם ה"א), הא מפורש איתא בתורת כהנים (פרשת מצרע), דתגלחת מצורע בעיא דוקא כהן, וכן פסק הרמב"ם (פי"א מטומאת צרעת ה"ג). וברש"ש תירץ, דתוס' סברי דהני מילי בתגלחת ראשונה, אבל לא בתגלחת שנייה, ודלא כהרמב"ם. והמנחת חינוך (מצוה שעג אות ו) תירץ בשם רבי משולם איגרא, דעיקר גילוח של מצורע הוא שתי שערות, דהם המעכבים תגלחתו, ואם כן יכול להתגלח על ידי גוי, ויניח ב' שערות שיגלח הכהן. ועיין מה שהשיג על דבריו בשו"ת אבני נזר (י"ד סימן פו בהגה"ה).

(ו) בא"ד, עוד הקשה השער המלך (שם), אם כן, מילה דדחי שבת היכי דמי, הא אפשר למיעבד על ידי עובד כוכבים למאן דמכשיר בכך, וכן על ידי קטן דכשר לכולי עלמא. ותירץ בהגה"ה שם, דכיון דהמצוה מוטלת על האב, אין האב מקיים חיובו אלא אם מל בעצמו או דמשווה שליח, אבל על ידי גוי וקטן דאינם בני שליחות לא מקיים האב על ידיהם חיובו. ועוד הוכיח מכאן, דמילה בשבת הותרה לגמרי.

(ז) בא"ד, אכתי תקשי ליה ולוקמיה בגדול ויקיפנו לאו בר חיובא. הקשה המהרש"א, דילמא ביאור דברי הגמ' שם שהמקיפים לגדול הם אשה וקטן, ולא שהנקפים אשה וקטן. ועוד, אמאי טפי הוה ליה למינקט במקף דלאו בר חיובא מדניקף לאו בר חיובא. וכתב, דלדברי התוס' בבבא מציעא (י'): [הובא באות ג], דסבירא להו דאפילו לרב אדא אסור להקיף על ידי אשה, ניחא, דמקאמרינן התם אשה וקטן, על כרחך אניקף קאי, דאי אמקיף אף על ידי אשה אסור, אלא דכבר הוכיח מדלעיל [עיין באות ג], דאין כן דעת תוס' דידן.

(ח) תוס' ד"ה חדא, בתוה"ד, ואע"ג דהתם מצרכי קרא למחייב על כל קרחה וקרחה. כתב בתוס' הרא"ש, דטעמא דלא ילפינן מהתם, דאי ילפי איסורי מהדדי היה אפשר ללמוד איסור קרחה מאיסור שריטה, ומדאיצטריך קרחה יתירה למילף שאף באסור קרחה חייב על כל קרחה וקרחה, על כרחך דלא ילפינן להו מהדדי.

(ט) בא"ד, הכא לא צריך קרא דפאות מחלקות ור' אליעזר לית ליה מחלקות. הקשה הרמב"ם, אי טעמא דרבנן משום הא, היה אפשר לומר, דאפילו רבנן

דף ג ע"א (א) גמ', ועל הזקן שתיים מיכן ושתיים מיכן. הקשה בתוס' הרא"ש, אמאי לא אמרינן נמי גבי שדה שיניח פאה לכל קרן וקרן כדאמרינן גבי ראש וזקן. ותירץ, דשאני התם דכתיב (ויקרא פכ"ג פכ"ב) "לא תכלה פאת שדך", בפאה של כילוי תלי רחמנא. ועוד, דיש שדה עגולה שאין לה פאות, הילכך לא דמי לראש ולזקן שכולן שוין. ובחידושי הרמב"ם תירץ, דדוקא הכא דכתב רחמנא (ויקרא פי"ט פכ"ז) "לא תקיפו פאת ראשכם", שהוא לשון רבים, והא דאפקיה בלשון פאת, אתי ללמדנו דחייבים על כל פאה ופאה, אבל גבי פאת שדה, כתיב שדך. [וומה שכתב דטעמא דחייבים על כל פאה ופאה מדכתיב "פאת", אינו כביאור תוס' בד"ה חדא, דכתבו טעמא משום דפאות מחלקות, ולשיטתו שהקשה שם עליהם, עיין לקמן אות ט].

(ב) תוס' ד"ה ועל הזקן, בתוה"ד, ועוד נראה דאפילו רב אדא מחייב היכא דניקף בר חיובא אע"ג דמקיף לאו בר חיובא. ובטעם הדבר, כתבו התוס' בניזיר (נז): ד"ה רב אדא, דעיקר חיובא דקרא אניקף כתיב, דכתיב "לא תקיפו". מיהו הרמב"ם במכות (כ): כתב איפכא, דעיקר קרא אמקיף קאי, אלא דמריבין נמי ניקף מדכתיב "לא תקיפו" בלשון רבים. וכתב בשו"ת הגרע"א (ח"א סימן צו), דלדברי הרמב"ם דתליה הכל במקף, יש לומר להיפך מדברי תוס' דידן, דאפילו לרב הונא, היכא דהמקיף לאו בר חיובא לכולי עלמא פטור. וכבר העירו, דבחידושי הרמב"ם בסוגיין כתב להדיא דיש איסור לניקף על ידי גוי, ודלא כדבריו.

(ג) בא"ד, מדלא קאמר איש דאמר לקטן ולנכרי. כתב המהרש"א, דמדבריהם נראה, דדווקא אם המקיף הוא קטן או נכרי פטור הניקף לרב אדא, אבל היכא דהמקיף אשה יתחייב הניקף, וכדכתבו רש"י בבבא מציעא (י'): ד"ה וקדש לי אשה, ותוס' שם ד"ה אקפי לי, והקשה, היאך כתבו התוס' (הכא בהמשך דבריהם) להדיא, דאין איסור אם המקיף אשה או נכרי. וביאר, דצריך לומר, דטעמא דלא נקטו תוס' הכא אשה, משום דבלאו הכי אין דרך איש להשתמש באשה. והקשה הרש"ש, דלפי זה מה כתבו תוס' בסוף דבריו, דאף על ידי אשה אין איסור לניקף לרב אדא, ואמאי לטייה רב אדא לחובה בניזיר (נז):.

(ד) בא"ד, מדלא קאמר איש דאמר לקטן או לנכרי. הקשה השער המלך (פ"ה ממלוה ולוה הי"ד), היאך אפשר היה לומר, "איש דאמר לקטן או לעובד כוכבים", הא קיימא לן דאין שליחות לעובד כוכבים ולקטן. ותירץ בנתיבות

הדרק היוזמי

מסכת שבועות דף ג - דף ד

יח תמוז - יט תמוז התש"ע

אמתניתין, וסבירא ליה לרבי יוחנן דפליגי באין בו מעשה, אבל לשיטת תוס', בין אם הטעם משום דאין בו מעשה בין משום התראת ספק אין ראייה דפליגי אמתניתין, דיש לומר, דבשבועה לקי אפילו להבא מדרשא ד"לשוא לשוא".

יד רש"י ד"ה קשיא, והתלמיד טעה שאינה קשיא דהיא לאו רבי ישמעאל גופיה אמרה וכו'. **ובחידושי הרמב"ן** כתב, דכוונת המקשן להקשות משינויא דגמ' שם, דאמרינן דרבי ישמעאל יליף דחייבי מיתות לוקין, מקרא ד"אם לא תשמור לעשות", ומהתם ילפינן דאין לוקה על לאו שאין בו מעשה דכתיב ביה לעשות, ועל כרחך דרבי ישמעאל דדריש להאי קרא, סבר הכי. והא דלא חיישא הגמ' להאי קשיא, משום דלמסקנא דהתם לא דריש רבי ישמעאל האי קרא.

טו גמ', **שבועה שאוכל כיכר זו היום ועבר היום ולא אכלה ר' יוחנן וריש לקיש דאמרי תרווייהו אינו לוקה**. וכן פסק הרמב"ם (פ"ד משבועות ה"כ). והקשה **הבס"פ משנה**, מהא דבפ"א משבועות (ה"ג) כלל דלקי בכל ארבע כללות דמתניתין, ולכאורה היינו כרבי ישמעאל. וכתב, דעל כרחך לא קאי על הא דאוכל ולא אכל, דאם לא כן נמצאו דבריו סותרים זה את זה. אמנם **הפני יהושע** (להלן דף ד.) כתב, דדוחק גדול לפרש כן כוונת הרמב"ם. ולפיכך פירש על פי דברי **הירושלמי** בפירקין, דהיכא דנשבע שיאכל ועל ידי מעשה גרם שלא יוכל לאוכלו, כגון שזרקו לים או שרפו מיקרי "לאו שיש בו מעשה" ולוקין עליו, ודלא כדמשמע **בתוס'** (שם) ד"ה אבל. והוא מה שסתם הרמב"ם בפרק א, דלוקה. ומה שפסק בפרק ד', כדרבי יוחנן, היינו היכא דלא אכלו בלי מעשה.

טז גמ', **מאי טעמא לאו משום דהוי לאו שאין בו מעשה**. עיין מה שכתבנו באות יג בשם **הריטב"א**, אמאי אין להקשות דילמא טעמא דמתניתין משום התראת ספק.

יז גמ', ר' יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה. כתב **בתוס' הרא"ש**, דאין לומר דר' יעקב סבר דלאו שניתק לעשה לוקין עליו, דהא לא אשכחן מאן דסבר ליה כן. אלא סבירא ליה דנותר אינו לאו שניתק לעשה, דהאי קרא ד"באש תשרפו" להתניב לשרוף קדשים הוא דאתי, ולא לחייב לשרפו היכא דעבר על הלאו, וכמאן דסבירא ליה הכי **בשבת** (כד:).

יח גמ', **שבועה שלא אוכלנה ואכלה אינו חייב אלא אחת**. הקשה **בחידושי הריטב"א**, הא התראת ספק הוא שמא ישאל על שבועתו ומצוה נמי איכא לעשות כן, ואפילו אחת לא הוה ליה ללקות. ותירץ, דכיון דמחוסר מעשה, "דמי יימר דמוקדי ליה רבנן", לא חשיב התראת ספק, דהא אין בידו לומר אעשה בהיתר. וכן כתבו **תוס' במכות** (טז:): **ד"ה קסבר ריש לקיש**.

דף ד ע"א

א **תוס' ד"ה אבל, בתוה"ד**, וא"ת וכו' דלמא טעמא משום דהוי התראת ספק. הקשה **בהגהות הרד"ל**, דהכא קיימינן לרבי יוחנן, דסבר **במכות** (טו:), דאינו לוקה על לאו הניתק לעשה עד שיבטל העשה, ואם כן אפילו זרק הככר לים הויה התראת ספק וכמו שכתבו התוס' בסמוך, ועל כרחך דסבר דהתראת ספק שמה התראה, וליכא למימר דטעמא דמתניתין משום הא.

לא מחייבי אלא בשני התראות, ורבי אלעזר סבירא ליה דעד דלא יקיף לכולהו אינו חייב, דהוה ליה חצי מעשה. [ועיין מה שכתבנו באות א.].

י **תוס' ד"ה גבי הדרני, בתוה"ד**, וא"ת גבי מראות נגעים ליתני כולהו דדמיין אהדדי בקרבן עולה ויורד. **ובחידושי הריטב"א** הוכיח מכאן, דטעמא דדמיין אהדדי אינו עיקר הטעם, ולא נקט ליה אלא לסניף, וכמו שהביאו תוס' מדברי הגמ' **בנדרים** (ב:): דבטעמא דכתיבי גבי הדרני סגי. **ובהגהות יעב"ץ** כתב, דתוס' סברי, דאדרבא, מדסגי בטעמא דכתיבי גבי הדרני, על כרחך דב' טעמים נינהו, וסגי נמי בטעמא דדמיין אהדדי, ולכך הקשו דניתני ליה גבי מראות נגעים.

דף ג ע"ב

יא **תוס' ד"ה אבל, בתוה"ד**, תימה לר"י דמאי מיפרשי הני טפי מהני וכו'. **ובחידושי הרמב"ן** תירץ, דלמאי דקא סלקא דעתך השתא, "שתים" היינו שאכלתי ושלא אכלתי דמפורש בהו מלקות להדיא, דכתיב בהו "כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא", ושוא היינו לשעבר כדאמרינן **לקמן** (כ:), ודרשינן מיניה אבל בית דין של מטה מלקין אותו, ושבועות דלהבא דהיינו אוכל ולא אוכל, דלא מפורש מלקות ידידה בהדיא בקרא, כלל התנא באומרו שהן ארבע.

יב **תוס' ד"ה וכדרבא, בתוה"ד**, פירוש ולית ליה דרבא אלא דריש לשוא לשוא ב' פעמים וכו'. ביאר **המהרש"א**, דלא ניחא לתוס' לפרש כדברי **רש"י בר"ה קסבר**, דרבי ישמעאל אית ליה בכל התורה כולה לאו שאין בו מעשה לוקין עליו, דלפי זה הוה ליה למימר אלא קסבר ר' ישמעאל, ולכך ביארו, דבסלקא דעתך סברה הגמ' דרבי ישמעאל סבר כרבא דאינו מרבה אלא לשעבר, וממעט אוכל ולא אכל ממלקות, ועלה הקשו דאם כן לא אתי מתניתין כוותיה, ומסקינן, דסבירא ליה כדרבי יוחנן דמרבה מ"לשוא" ב' פעמים אפילו אוכל ולא אכל, אבל בכל לאו שאין בו מעשה אינו לוקה אפילו לדידיה. ועיין באות הבאה.

יג **בא"ד**, עיין באות הקודמת. והקשה **המהרש"א**, דלפי זה, מאי מייתי רבי יוחנן מהך סתמא דאין לוקין על נותר דלא סבירא לן כרבי ישמעאל, הא בכל לאוין שאין בו מעשה אפילו רבי ישמעאל מודה דאין לוקין, והניח ב"ויש ליישב בדוחק". **ובשו"ת דברי ריבות** (סימן רנה) [הובא בגליון הש"ס] תירץ, לפי מה שכתב **הריטב"א**, דאף לשיטת **רש"י ד"ה קסבר רבי ישמעאל יש להקשות**, מה הוכיחו לקמן ממתניתין דנותר, דאין לוקין א"לאו שאין בו מעשה", דילמא טעמא משום דהוה "התראת ספק" וכדריש לקיש, ותירץ, דכוונת הגמ' לומר דממה נפשך הך מתניתין דנותר פליגא אמתניתין דידן, דמתניתין דידן יש להוכיח ד"התראת ספק הויה התראה", ודלקי א"לאו שאין בו מעשה", ולכך לא פסק רבי יוחנן כסתמא דמתניתין דידן. ולפי זה יש לומר, דלתוס' נמי, אף דיש לומר דשאני הכא דכתיב "לשוא לשוא" ב' פעמים, מכל מקום מייתי ראייה דפליגי אמתניתין, מדאיכא למימר דטעמא דהך מתניתין משום ד"התראת ספק לא שמה התראה" ודלא כמתניתין. **ובקושיות עצומות להגרע"א** הקשה עליו, דאינו דומה, דבשלמא לרש"י ניחא, דבין לטעמא דלאו שאין בו מעשה, ובין לטעמא דהתראת ספק, פליגי

אלא בד' מראות וכו'. מיהו רש"י בשבת (קלב:). ד"ה נגעים טהורים כתב, כגון בוקה, ובוהק אינו מד' מראות נגעים, ועל כרחק דלא סבר כתירוץ התוס'. וכתב המנחת חינוך (מצוה תקפד, אות א), דרש"י סבר, דהא דאמרינן הכא דמתניתין איירי בקרצץ בהרתו אינו אלא להוה אמינא, אבל למסקנא דמוקמינן ליה לענין קרבן, לא קאי לענין קרצץ, וממילא לא בעינן לאוקמיה הא דקרצץ בהרתו דווקא בד' מראות נגעים. ובהגהות רא"מ הורוויץ כתב, דדעת רש"י, דאפילו דאיכא איסור אף אמראות טהורים, אינו לוקה אלא אד' מראות הטמאים, דדווקא בהני הועילו מעשיו, וכך סבר הרמב"ם (פ"י מהלכות טומאת צרעת ה"א, ועיין משנה למלך שם).

ח) גמ', להכי אוקמית ליה כרבי ישמעאל דאמר לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין לוקין עליו. הקשה בחידושי הריטב"א, דלפי זה, רבי יוחנן דסבר הלכה כסתם משנה, סבר דלוקין על "לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין". והקשה, דבסנהדרין (פו:). מבואר, דלרבי יוחנן לא לקי א"לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין". ותיירץ, דרבי יוחנן לא קאמר ליה התם, אלא סוגיא דתלמודא אמרה אליביה, וכמסקנא דשמעתין.

ט) [תוס' ד"ה הא לאו הכי, בסוה"ד, דיש ליישב אי הכי דפריך אמאי מוקי כרבי עקיבא ולמלקות דלרבי ישמעאל ולמלקות א"ש. מיהו מדברי רש"י ד"ה אי הכי לא משמע הכי, דכתב אי הכי דמתניתין למלקות, ומשמע, דקשה נמי אמאי דמוקמית ליה כרבי ישמעאל. וצריך לומר, דסבר דהא דהקשתה הגמ' דווקא להא דאוקמיה מתניתין כרבי עקיבא, לאו דווקא, אלא כיון דהגמ' אמרה דטעמא דלא אוקמינן למתניתין כרבי עקיבא, משום דסבר לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין אין לוקין עליו, מקשינן, דלא מצינן לאוקמי הא דידיעות הטומאה למלקות, אבל אין הכי נמי דקשה אף לרבי ישמעאל, דבודאי דמשנתנו אינה למלקות.]

י) תוס' ד"ה רבי עקיבא, בתוה"ד, ור"ע דאומר עדים זוממים קנסא הוא לא מצי גמר דאיכא למימר שהן קנס. ובתוס' הרא"ש תירץ, דרבי עקיבא נפקא ליה דלוקין אלאו שאין בו מעשה, ממוציא שם רע, עדים זוממים, ומקלל בשם, דכתיב ביה מלקות בהדיא, וכיון דיליף מג' מקומות יליף אף אי עדים זוממים קנסא, ורבנן דאמרי אין לוקין, מסתבר להו טפי למילף מלאו דחסימה דכתיב סמוך לעיקר מלקות.

יא) גמ', אי הכי ידיעות התראות מבעיא ליה. ופירש רש"י ד"ה ידיעות, דידיעות משמע דנעלמו אחר כך. וביאר הריטב"א, דלרש"י לא מקשינן מלשון ידיעות, דאדרבא לשון ידיעות משמע דידע לגמרי אף בשעת מעשה, אלא הא דקפריך הוא משום דמשמע ליה דידיעות דמתניתין דומיא דידיעות דקתני לענין קרבן, והיינו היכא דנעלם ממנו. ולפי זה, הא דמשני הגמ' "תני ידיעות דהתראות" היינו, דידיעות דקתני רישא כפשטיה ולא כידיעה דסיפא. וכתב, דיש לפרש עוד, דמקשה משום דמשמע ליה דלשון ידיעות מורה שידע מעצמו וחטא לדעת, ואילו הכא הודעת אחרים הוא דבעינן למלקות, והא דמשני "תני ידיעות דהתראות", היינו דהתנא לא דק ולישני קלילא נקט. [ועוד עיין בפני יהושע].

יב) [רש"י ד"ה אלא אמר רב יוסף, בסוה"ד, אלא ה"ק שבועות לר"ע שתיים שהן ד' ידיעות לר' ישמעאל שתיים שהן ד'. נראה ביאורו, דהא דרבי סתם

ולכאורה יש להקשות יותר בפשטות, דלעיל (בעמוד הקודם) אמר רבי יוחנן דטעמא דאינו לוקה כשנשבע לאכול ולא אכל, משום לאו שאין בו מעשה, ולא משום התראת ספק וכדריש לקיש, ועל כרחק דסבירא ליה דהוה התראה. (א.ל.).]

ב) בא"ד, וי"ל דמשמע ליה דפטר אפילו נשבע על הככר וזרקו לים. והקשה הפני יהושע, דאין לך מעשה גדול מזה, שהרי בזריקה זו הוא עובר על שבועתו, ואם כן בכהאי גוונא הוה לאו שיש בו מעשה. ותיירץ הקהילות יעקב (סימן ג), דדעת תוס', דעצם מעשה הזריקה אינה עבירה, אלא סיבה שעל ידה יעבור על שבועתו בשב ואל תעשה במה שלא יאכלנה, שהרי לא נשבע שלא יזרוק הככר לים, אלא שיאכלנו, והעבירה היא מניעת מעשה האכילה, ואין בזריקה לים תוספת עבירה מאילו נמנע לאוכלו והככר כאן.

ג) בא"ד, ומיהו הא נמי חשיב התראת ספק למ"ד ביטלו ולא ביטלו. דהיינו, דלמאן דאמר "ביטלו ולא ביטלו", כל זמן שלא ביטל העשה לא יתחייב מלקות בודאי, וממילא אי אפשר להתרותו בשעת העבירה, מה שאין כן למאן דסבר "קיימו ולא קיימו", שפיר אפשר להתרותו בודאי בשעת העבירה, שאם לא יקיים העשה יתחייב מלקות. אבל בחידושי הריטב"א כתב איפכא, דלמאן דאמר "ביטלו ולא ביטלו" אינה התראת ספק, ובחידושי למכות (טו:). ביאר, דלהאי מאן דאמר, אינו עובר על הלאו כל זמן שלא ביטל העשה, ובשעת ביטול העשה שפיר אפשר להתרותו בודאי. ולמאן דאמר "קיימו ולא קיימו" הויה התראת ספק, משום דלדידיה עובר על הלאו מיד, וכיון שיכול לומר שיקיים העשה אי אפשר להתרותו בודאי. [מיהו בגליון הש"ס כאן הקשה, דלכאורה הכא דהעבירה היא שמבטל שבועתו על ידי שזורקו לים, אפילו לשיטת תוס' אפשר להתרותו בשעה שמבטל העשה, ולא דמי להורג האם אחרי שלקחה מעל הבנים, דהתם העבירה אינה אלא במה שלקח האם על הבנים.]

ד) גמ', מכדי האי סתמא והאי סתמא מאי חזית דעביד כי האי סתמא. הקשה המצפה איתן (לעיל ג:), מאי שנא הכא דמקשינן ליה הכי, ולעיל לא הקשו כן אהיאי דנותר, והתם לא היה שייך לתרץ כדמתרצינן הכא, דכל מאי דאזלינן בתר סתמא בתרא, אינו אלא בהדא מסכתא אבל לא בתרי מסכתא, דקיימא לן אין סדר למשנה, עיין שם מה שתיירץ.

ה) [תוס' ד"ה מראות נגעים, בתוה"ד, הא אמר בפרק אלו דברים דלא לקי שהכתוב ניתקו לעשה. בגמ' פסחים (סז). פליגי בה רבי שמעון ורבי יהודה, ולדברי התוס' הכא סתמא הגמ' כדרכי שמעון, ומכח זה הקשתה דלא משכחת מלקות בנגעים. אבל הרמב"ם (פ"ג מביאת מקדש ה"ח) פסק כרבי יהודה, דסבירא ליה דהאי לאו אינו ניתק לעשה ולקי עליה, וצריך ביאור דלכאורה מוכרח מסוגיא דידן דעיקר כרבי שמעון, דאם לאו לא תקשה קושיית הגמ' וכמו שכתבו התוס'. ועוד עיין בהגהות הר"ב (שבסוף הגמ').]

ו) בא"ד, ואם התרו בו שלא ליכנס למחנה לוייה ונכנס לפנים ממחיצתו וכו'. לכאורה מה שנקטו מחנה לוייה צריך עיון, דמחיצתו דמצורע חוץ למחנה ישראל, וכן פירש רש"י בפסחים (סז). בד"ה לפנים דקאי אמצורע שנכנס למחנה ישראל. (א.ג.).]

ז) תוס' ד"ה בקוצץ בהרתו, בתוה"ד, ואומר ריצב"א דהתם נמי לא מיירי

סלעים.

(יט) רש"י ד"ה חוץ מן השטרות, היה חייב לו אדם בשטר ה' סלעים ונתן זה אותו שטר לכהן. משמע, דבלאו מיעוטא היה פודהו בשטר חוב של ה' סלעים. והקשה בזכרון שמואל (סימן נו), הרי שטר חוב של ה' סלעים אינו שוה למכירה בה' סלעים, ואמאי יוכל לפרוע בזה חובו לכהן. ועיין שם מה שהוכיח מכח דברים אלו.

(כ) גמ', רבי דריש כללי ופרטי. הקשה התוס' הרא"ש, היכי מייתי ראייה מהא דמרצע, הא שאני התם דמוכח קרא צריך לדורשו ב"כלל ופרט", מדאמרינן בקדושין (כא:): להביא המרצע הגדול, ובשלמא אי דרשינן ליה ב"כלל ופרט" איצטריך לרבות המרצע הגדול, דהוה ממעטינן ליה מכלל ופרט, דהוה אמינא דצריך דומיא דמרצע המיוחד, שהוא של מתכת ובינוני אבל מרצע גדול לא, הלכך אתא קרא לרבות המרצע הגדול, אבל אי דרשינן ליה ב"ריבה ומיעט" אמאי איצטריך קרא, הא רבינן כל מילי ולא ממעט אלא סם. ותירץ על פי דברי רבינו תם בקידושין (שם), דלא מרבינן מרצע הגדול אלא למצוה, ואם כן אפילו אי דרשינן ליה ב"רבו ומיעוט", מכל מקום איצטריך לאשמועינן דמצוה במרצע הגדול. ועוד תירץ, דהוה מצי למידחי הכי, אלא דסמיך על ההיא ברייתא דמנחות (כח:), דמנורה של עץ ושל גיסטרא, דמוכרח מינה דרבי דריש "כללי ופרטי", והא דלא מייתי להאי ברייתא, משום דאיכא אמוראי התם דאמרי סמי הך ברייתא מקמי ברייתא אחריתי, ואף דלברייתא אחריתי נמי מוכח דדריש רבי "כללי ופרטי", מכל מקום היה צריך להאריך ולהביא ב' ברייתות, הלכך מייתי זאת וסמיך אההיא דהתם.

דף ה ע"א

(א) תוס' ד"ה דתנא דבי רבי ישמעאל, בתוה"ד, והאיכא טפי הך מידה וכו'. ובחידושי הריטב"א כתב, דהאי מידה בכלל מדת "כלל ופרט וכלל" היא.
(ב) תוס' ד"ה בשבועות, זימנין דלא בעי למימר הכי וכו'. כתב הרש"ש, דטעמא דהכא אמרינן הכי הוא, משום דהכא רצה לזווג ענינים דשנים שהן ארבע, ולכך שייך למיתני אף אם לא סבירא ליה כוותיה, אבל התם דתני פלוגתא ושנאו בלשון חכמים, על כרחך דסבירא ליה כוותיה. [ועיין לעיל ד. אות יא].

(ג) תוס' ד"ה ונעלם, בתוה"ד, וקשה לפירוש זה דהיכי דמי אי בשעת השקאה נזכר מן הטומאה למה משקה אותה. ובתוס' הרא"ש כתב, דהוה מצי למיפרך הכי, אלא דדבר זה אינו מפורש בקרא בהדיא, אלא משום דלא שייך בה "ונקתה ונזרעה זרע" כיון שיודע שזינתה, להכי פריך מונקה האיש מען המפורש בקרא. ובהגהות רא"מ הורוויץ הקשה, דלפי זה אף אם לא יבדקו אותה מי המרים, תהיה אסורה לבעלה מספק, דאולי הא דלא בדקו אותה המים משום דלא הוה ליה ידיעה מעיקרא.

(ד) בא"ד, אבל מכל מקום קשה אמאי חשיב ליה אין מנוקה אם לא בא עליה משנסתרה. ובחידושי הריטב"א הביא יש מתרצין, דקרא ד"ונקה האיש מעון" דרשינן, דדוקא אם מנוקה מביאת מזיב, אבל אם בא עליה ביאת שוגג אמרינן שהמים בודקים. והיינו דפרכינן, דאי "ונעלם" משמע דהוה ליה ידיעה מעיקרא שזינתה, שוב אי אפשר להיות ביאת שוגג, כיון דידיע ועכבה

בשבועות כרבי עקיבא, ובידיעות כרבי ישמעאל, אף דלא סבירא ליה כוותיה, ולא פירש דאינו אלא אליבא דחד. משום דלא היה כוונתו אלא למנות הדינים דמצינו בהם שהינם שנים שהן ארבע, ולכך מנה אף דברים שאינם אלא אליבא דחד, ולא כהלכתא. ועיין לקמן ה. אות ב, מה שכתבנו בשם הרש"ש]

(יג) רש"י ד"ה ונעלם (בדברים הנמשכים בעמוד ב'), ונעלם ממנו והוא ידע קמא דוקא למיגמר מיניה על העלם טומאה הוא חייב ואינו חייב על העלם מקדש וכו'. הקשה התוס' הרא"ש, כיון דלא יליף רבי עקיבא דבעי ידיעה בתחילה אלא מ"נעלם בתרא", אמאי קאמר דדריש ליה מדכתיב "ונעלם ונעלם". ותירץ בחידושי הרמב"ן, דהא דאפשר לדרוש מונעלם בתרא, אינו אלא משום דקרא יתירא הוא, דהא כבר כתיב ונעלם, ולהכי הביא דדריש ליה מתרי "ונעלם".

(יד) תוס' ד"ה ונעלם ונעלם, (בעמוד ב') בתוה"ד, ועוד דפירש וכו' א"כ בכל החטאות דכתיב או הודע ליבעי ידיעה בתחילה. ובחידושי הרמב"ן תירץ, דידיעה בתרא אף דלא צריכא, אורחיה דקרא למיכתביה, אבל כיון ד"נעלם" בתרא בין כך מיותר, על כרחך דאתי למידרש דנעלם לאחר שידע, וידיעה בסוף לא כתיב הכא. וכן כתב המהרש"א כאן, ותירץ בכך נמי לקושיא קמייטא דתוס', דכוונת רש"י, דכיון ד"ונעלם" קמא לגופיה, ממילא אימעוט מנייהו העלם טומאה, דמהיכי תיתי לחייבו, ולא דמיתורא דריש למעטו וכמו שהבינו התוס'.

(טו) בא"ד, לכך נראה לר"ת דר"ע דריש ליה מונעלם יתרא וכו'. הקשה בתוס' הרא"ש, דאין הלשון מורה על פירוש זה, מדלא פירש רבי עקיבא "ונעלם" מכלל שידע, כדפירש רבי. ובחידושי הרמב"ן הוסיף בפירוש רבינו תם, דאי לא הוה כתיב אלא חד, לא הוה מרבינן אלא ידיעת בית רבו או אפילו ידיעה זאת לא הוה מרבינן. ולפי זה ניחא, דרבי עקיבא דריש ליה מיתור, ולא ממשמעות הכתוב כרבי, ולהכי אמרינן דדריש ליה מ"ונעלם" יתירא.

(טז) בא"ד, ועוד יש לפרש ונעלם ונעלם שתי פעמים שדי והוא ידע בין תרי ונעלם. ובתוס' הרא"ש כתב, דהוא הפירוש המחזור. מיהו הרמב"ן הביא, דבירושלמי (בפירקין הלכה ב) מבואר כפירוש רבינו תם, עיין שם שהאריך בביאור דבריו.

דף ד ע"ב

(יז) גמ', ר"ע מאי טעמא קא מחייב לשעבר דדריש רבוי ומיעוטי. ומתבאר מהמשך הסוגיא, דמאן דדריש קרא בכלל ופרט אינו סובר כרבי עקיבא, והקשה הלחם משנה (פ"ז משבועות ה"ד), מהכא, על מה שפסק הרמב"ם (פ"א משבועות ה"ב) כרבי, ואפילו הכי משמע בכמה דוכתי דפסק כמאן דאמר דדרשינן קרא בכלל ופרט וכלל ולא ברבוי ומיעוט.

(יח) תוס' ד"ה בכל פורין, בסוה"ד, לאו דמפריק בקרקעות אלא ימכרם ויתן דמים לכהן. הקשה בתוס' הרא"ש, מי יוציא הקרקע מיד הלקוחות, דהבכור אינו יכול, ואף אינו יכול לומר לכהן שהוא פודה עצמו באותן ה' סלעים המשועבדים, והכהן יוציאם מיד הלקוחות, דכיון שאינו פדוי אלא בדמים יאמרו הלקוחות לכהן לאו בעל דברים דידין את, דעדיין לא זכית בחמש

שפיר הקשו **התוס' לקמן** (יד: ד"ה או דלדבריו, אמאי בעינן לאוקמי בתנוק שנשבה, ולא אוקמי דינא דמתניתין בדלא היה לו ידיעה בתחילה כגון שלא הרגיש בשעת הטומאה. וכתב הריטב"א, דמשום הא אין לדחות פירוש רש"י, דלרווחא דמלתא משני לה בתינוק שנשבה כנגד המקשה, ודרך התלמוד כן במקומות הרבה. [ועיין מה שכתבנו לקמן באות הבאה]. אבל בתוס' הרא"ש כתב, דמאי דכתב רש"י שהרגיש בשעת הטומאה, לאו דווקא, אלא הוא הדין אם שכח מה שלמד בבית רבו.

(ז) [תוס' ד"ה אמר ליה רב פפא, ה"ה דה"מ למיפרך אהא דדריש מקרא. ואפשר, דלדבריו רש"י דדריש מקרא דצריך שירגיש בשעה שנטמא שנגע בשרץ (עיין מה שכתבנו באות הקודמת), לא יקשה, דאפשר, שהוא מה דילפינן מהאי דרשה, מה שאין כן לרב פפא דבמתניתין סיפא דומיא דרישא, וממילא הא דלא ידע בתחילה, איירי נמי כשהרגיש בשעה שנטמא ושם לבו, האי גוונא לא משכחת ליה אלא בתנוק שנשבה. וכן מיושב נמי הא דהקשו תוס' לקמן (יד: ד"ה או (הובא באות הקודמת), דכל שאלת רב פפא הוא דצריך להיות סיפא דומיא דרישא, וממילא על כרחך איירי היכא דהרגיש שנטמא].

(יא) גמ', משכחת ליה בתינוק שנשבה לבין הנכרים. הקשה התוס' הרא"ש, אמאי איצטרך קרא לפטור תינוק שנשבה, הא אשכחן בשבת (סח.), דאף מחלל שבת פטור אף דלא בעינן ידיעת בית רבו, ואף דהתם נמי למידין מהא דכתיב גבי עבודה זרה "תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה", המקשינן שוגג למזיד, מה מזיד דהוה ליה ידיעה בתחילה אף שוגג דהוה לו ידיעה, מכל מקום מהאי הקישא אפשר למילף נמי טומאת מקדש וקדשיו. ותירץ, דלא ילפינן מהתם אלא שבת וכיוצא בו, שקרבנו קבוע, דומיא דעבודה זרה, אבל לא טומאת מקדש וקדשיו שהוא בעולה ויורד. ובחידושי הריטב"א תירץ, דהכא איירי דידע שיש טומאה בעולם, אלא דלא ידע שהשרצים מטמאים, ובכהאי גוונא גבי שבת כשידע שיש שבת בעולם, אף דלא ידע דהאי מלאכה אסורה, חייב, ולכהאי גוונא איצטרך קרא לפטור בטומאת מקדש. [ודבריו חולקים על דברי הרמב"ן שהבאנו לעיל אות ז, דכתב דידעת בית רבו היינו כשלא ידע שאסור ליכנס בטומאה במקדש].

(יב) תוס' ד"ה שתים שהן ד', בתוה"ד, ועי"ל ב' שהן ארבע היינו חיוב שחייב ומביא קרבן בפנים. הקשה המהרש"א, לפי פירוש זה יקשה הא דהקשו התוס' ד"ה והא יציאות קתני, מאי שנא דמקשינן לה אמתניתין דהכא, ולא אמתניתין דשבת. דלפירוש זה לא מצינו קרבן בפנים בב' שהן ד', ביציאות קרבנות על יציאות שנים שהן ד', דהיינו יציאה אחת, כשבעל הבית פושט ידו לחוץ ומניח ליד העני, הרי ב' יציאות, אחת לעני פטור ומותר, ואחד לבעל הבית חייב חטאת. ויציאה שנית, שפושט עני ידו לפנים ונוטל מתוך ידו של בעל הבית, הרי ב' יציאות, אחד לבעל הבית פטור ומותר ואחד לעני חייב חטאת, הרי ב' יציאות שהן ד' עם הפטור ומותר, וקרי להו בפנים, שחייבים על הד' יציאות ב' קרבנות.

(יג) גמ', אלא אמר רב פפא התם דעיקר שבת וכו'. פירש רש"י לעיל (ב.) ד"ה

אצלו. והקשה עליהם, דמדברי הגמ' בקדושין (כו:): משמע, דאפילו אם בא עליה בשוגג גמור אין המים בודקים אותה. והסתפק בדין זה המשנה למלך (פ"ב מהלכות שוטה ה"ח), ולא הביא דברי הריטב"א.

(ה) בא"ד, וי"ל כיון ששכח מוכיח שלא הקפיד ולא חשיב מנוקה מעון. ובתוס' הרא"ש כתב בתרוצו השני, דאי דרשינן מ"נעלם" מכלל דהוה ידע, על כרחין בעינן למימר דבעל מיירי, שהרי ידיעה בסוף צריך, דאי אפשר להשקותה בלא ידיעה, וכיון דמצריכינן ידיעה בתחילה ובסוף והעלמה בנתיים, למאי נפקא מינה בהעלמה שבנתיים אם לא שבעל ועשה עבירה באותה העלמה, כעין העלמה דידיעות הטומאה. נויש לבאר כדבריו בדברי רש"י בד"ה אין האיש, שכתב דבא עליה אחר שנסתרה, ומשמע דהוה העוון, ולא כדברי התוס'.

(ו) גמ', קסבר רבי ידיעת בית רבו שמה ידיעה. פירש רש"י ד"ה ידיעת בית רבו, דאף ידיעה שלמד בבית רבו שהנוגע בטומאה טמא מחייב קרבן, אפילו דלא שם על לבו שנטמא כלל. וביאר בתוס' ד"ה ידיעת בית רבו, דכך תירצה הגמ' הא דהקשתה מסוטה ותורה, דהתם נמי האי ונעלם הוא מידיעת בית רבו, ואפילו דאותה ידיעה זכורה לו עדיין, דומיא דהכא דידיעת בית רבו עדיין זכורה לו. והקשה בהגהות רא"מ הורוויץ, דלפי זה, אם לא ידע הבעל דיני סוטה קודם שנסתרה לא יוכל להשקותה, ולא מצינו כן בשום דוכתי.

(ז) גמ', שם. עיין באות הקודמת. ובחידושי הרמב"ן ביאר בשם רבינו תם, דידיעת בית רבו היינו, שלמד בבית רבו שהמיטמא בשרץ טמא, אבל לא למד דאסור ליכנס למקדש בטומאה, ו"נעלם" הנאמר בקרא לא קאי על טומאתו, אלא דנעלם ממנו האיסור ליכנס למקדש, ולפי זה נמי לא קשה מהאי דתורה וסוטה, דאף בתורה שייך שידע מקצת, וכן בסוטה ידע שנסתרה, שהיא מקצת ידיעה. והרשב"א כתב בשם הראב"ד, דהאי "נעלם" היינו ששכח טומאתו, ומהאי נלמד דידע ליה לאיסור זה בבית רבו, דאי לאו הכי אף אם היה יודע מטומאתו נמי היה נכנס למקדש.

(ח) גמ', ידיעת בית רבו. הרמב"ם (פ"א משגגות ה"א) פסק כרבי, דמתחייב קרבן אף על העלם קודש ומקדש. ומאידך כתב שם, דלא מתחייבים קרבן אלא אם היה לו ידיעה מתחילה שנטמא, ומביא דרשינן ליה מקרא כדדריש רבי הכא. ותמה הלחם משנה דסותר לסוגיא דידן, דמבואר דטעמא דרבי דדריש מ"נעלם" בתרא לרבות העלם קדש ומקדש, אינו אלא משום דסבירא ליה דידיעת בית רבו שמה ידיעה, ולא בעינן שידע שנטמא כלל. ובחידושי חתם סופר תירץ, דלא בריר כולי האי דבעי רבי ידיעה גמורה, משום דדרש "והוא ידע", או דסגי ליה בידיעת בית רבו, לכך פסק הרמב"ם דלא תווי קרבן לא מייתי עד דאית ליה ידיעה גמורה. אי נמי, דלרמב"ם אביי הוא דסבר דמהני ידיעת בית רבו, מה שאין כן רבא סבר דמדכתיב "והוא ידע" בעינן ידיעה גמורה.

(ט) רש"י ד"ה ידיעת בית רבו, בתוה"ד, והוא ידע שהרגיש כשנגע אבל לא יתבונן לשום על לבו שנטמא. ביאר הריטב"א דבריו, דבדאי צריך לזכור אותה ידיעה אף בשעת מעשה, דכל ידיעה צריכה להיות סמוכה להעלמה, ובדאי לא איירי ששכח ידיעת בית רבו, ולהכי פירש, דהעלמה הוא שלא התבונן בשעת המעשה שנטמא, אף שידע והרגיש שנטמא, והוסיף, דלפי זה

לשון רבים, הוי משמע דכל חד בפני עצמו הוא, וכן מקרא דמייתי חזקיה מדלא כתיב ל"נגעי צרעת, וכתיב "נגע צרעת", מבואר כן.

יח) תוס' ד"ה טיהרת סיד ההיכל, ורבי עקיבא דקתני זו למעלה מזו לא שיצטרף הסיד עם הצמר וכו'. הקשה בשו"ת דברי ריבון (סימן כה), [נהובא כאן בגליון הש"ס], דרש"י לשיטתו דביאר ברש"י ד"ה שניה לה, דהא דריבה הכתוב תולדות, לענין להצטרף עם האב. וכמו כן כתב, דלרבי עקיבא דלא מצטרף סיד ההיכל עם בהרת, לא הוה תולדה דידיה, לא מצי לתרץ כתירוך התוס', דלשיטתו, הא דמבואר במתניתין דסיד ההיכל תולדה דבהרת, אינו אלא ללמדנו דמצטרף עמו, והדרא קושיא לדוכתא. ועיין שם מה שתירץ.

יט) בא"ד, שם. וכתב המהרש"א, דלמאי דבעי למימר לקמן (ו.), דשמעינן ליה לרבי עקיבא דאמר זו למעלה מזו, מהך דאמר מקורם ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין זה עם זה, ופירושו, דמצטרפין זה לזה הסמוכים במעלה אחת, ליכא למימר הכי, אלא שאין לחוש כיון דלא קאי הכי.

כ) גמי, אי הכי קרום ביצה נמי. פירש רש"י ד"ה קרום, אמאי לא קשיא לך בהדי מאן נצרפיה. והקשה הרשב"א, מאי קושיא, אין הכי נמי, וכל שכן דההיא מתניתין דלא כרבי עקיבא, דאי כרבי עקיבא טיהרת בין סיד בין קרום מלאצטרופיה, ולישנא נמי דקאמר בסמוך "אלא מחוורתא דלא כרבי עקיבא", משמע דאי הוה מצי לאקשוויי נמי מקורם ביצה לא הוה דחינן מתניתין מדרבי עקיבא. ולכך ביאר, כפירוש הר"ר משה מאיבר"א המובא בתוס' ד"ה אי הכי, דאי רבי עקיבא דאמר זו למעלה מזו דוקא קאמר, דכל הד' מראות ואפילו התולדה עם אביה, כל שיש מראה לובן יותר ממנה מפסיק, כדאמרת דסיד אינו מצטרף עם בהרת שהוא אב לסיד ההיכל, משום דשאת למעלה מן הסיד בלובן, אם כן אף אנו נאמר כן בקרום ביצה, ובהדי מאן ניצרפה, אי בהדי שאת שהוא אב לה, איכא סיד דעדיף מיניה בלובן, ובהדי סיד אי אפשר, דלאו בר מיניה הוא והתורה אמרה ולשאת ולספחת, אלמא שאת יש לה ספחת שמצטרפת עמה וספחת דשאת מאן ניהו קרום ביצה, אלא ודאי מודה הוא דסיד היכל ספחת דבהרת ומצטרפת עמה, ואף על פי ששאת למעלה מן הסיד בלובן, דכל שהוא תולדת הבהרת התולדה מצטרפת עם האב, והוא הדין לקרום ביצה עם שאת שהוא אב דידיה, ורבי עקיבא דאמר זו למעלה מזו לאו דווקא כולוהו, אלא קרום ביצה ולמעלה ממנו שאת, וסיד ההיכל ולמעלה ממנה בהרת, ושפיר מתוקמה מתניתין כדרכי עקיבא. ועוד עיין בחידושי הרמב"ן שהאריך בביאור שמועה זו.

דף ו ע"א

א) תוס' ד"ה אף על גב, בתוה"ד, ועוד כיון דלספחת לא קאי אלא אשאת מנ"ל לרבות שני תולדות. תירץ בחידושי הר"ן (לעיל ה:), דמכל מקום אפשר ללמוד לטמא שתי מראות אלה, ממה שהתורה טיהרה דווקא מראה בודהק, וכל מראה היותר בהיר ממנו טימאה, וכיון שהתורה ריבתה תולדות דווקא לשאת, בהכרח דתרווייהו הוו מתולדה דשאת. [ובדעת תוס' לכאורה יש לומר, דסברי דאין לרבות מראה במה שהוא למעלה ממראה אחר, דכשמטמאין אותו צריך לדעת באיזה מראה נטמא, כמבואר בסמוך, כמו כן בודאי התורה הודיעה מראות הנגעים, ואם כן אין לרבות מראה מטעם

יציאות, דמתניתין נקטה אבות ותולדות הוצאה אב, והכנסה תולדה, ולפי זה רב פפא אתי לאפוקיה מהא דנקטה הגמ' בסמוך, דהכא דלאו עיקר שבת, אבות קתני ולא תולדות. אבל הרמב"ן בשבת (ב:), כתב, דיש לומר, דלרב פפא אף הכנסות אבות ניהו, ולכך נקטינהו במתניתין אף דהכא לאו עיקר שבת.

דף ה ע"ב

יד) תוס' ד"ה וקמפרש הכנסות לאלתר, בסוה"ד, ומיהו לפי מאי דפרישית לעיל גרס ליה שפיר. ביאר המהרש"ל לעיל (עמוד א') בתוס' ד"ה שתיים שהן ד', דכוונתם, דדווקא לפירוש הקונטרס, דפירש דשנים שהן ד' בפנים היינו הכנסות, לא גרסינן לאלתר, דלדידיה מגופא דמתניתין מוכח, ודווקא להנך פירושי שהביאו תוס' שם הוא דגרסינן ליה. והמהרש"א (שם) הקשה עליו, דבודאי אפילו לפירושי אחרים לא צריך להוכיח מדכתיב הכנסה לאלתר, דסגי במה שביארה מתניתין הכנסה להוכיח דהכנסה הוצאה קרי ליה, ולא הקשו שם על פירוש רש"י אלא דאפילו להוכחה זו לא בעינן, דאפשר להוכיח מהא דלא משכחת שנים שהן ד' בפנים אלא בהכנסה, דקרי ליה להוצאה הכנסה. ולכך ביאר בכוונת התוס', דלהא דפירשו שם תוס' בד"ה והא יציאות, דמשכחת ליה כולהו ח' ביציאות, הוא דליכא לאוכוחיה דתנא קרי ליה להכנסה יציאה, אלא מדמפרש ליה התם לאלתר.

טו) רש"י ד"ה שניה לה כסיד ההיכל, דאע"ג דצמר לבן עזה לבנוניתו מסיד וכו'. וכן כתבו תוס' ד"ה שנים, והרמב"ם (פ"א מטומאת צרעת ה"ב). אבל בחידושי הרשב"א כתב, דמדקאמר שניה לבהרת כסיד, שמעינן שאין מראה יותר לבן בין בהרת לתולדתה, לכך פירש, דאף דשאת הוה אב, אינה יתרה בלובן מן הסיד שהיא טפלה לבהרת, אלא שניהם שווין לדעת רבנן, וחילוקן אינו אלא במישושן, שמישושו של סיד "מופרש" מן הצמר. וכן כתב הבעל המאור (ב. מדפי הרי"ף). והשיג עליו במלחמות ה' (שם), ד"מראות" נגעים תנן ולא "משמוש" נגעים, ולכך כתב, דאף להאי שיטה דבעי למנקט דשאת וסיד שווין, צריך לומר דשני גוונים של לובן הוו, שהן שווין במעלתם. ובחידושי הרמב"ן כתב, דהשלג והסיד הם מגוון לבן אחד, והצמר והקרום הם מגוון לבן אחד, ועוות לובן הסיד הוא למטה מעוות לובן השאת.

טז) תוס' ד"ה שאת כצמר לבן, בסוה"ד, דאין סברא דשאת שהיא שחורה מכולן תהיה תולדתה לבנה, מתולדה דבהרת שהיא לבנה מכולן. כתב המהרש"א, דלא קשה להו לתוס' שתהיה תולדת שאת שהיא צמר נקי, יותר לבנה משאת גופה שהוא קרום ביצה, דיש לומר דסימן טומאה של בהרת – לבנה, וסימן טומאה של שאת – שחורה, אבל הא ודאי אין סברא שתהיה תולדה של סימן השחורה שהיא שאת, יותר לבנה מתולדת הבהרת שסימנה לבנה מכולן.

יז) תוס' ד"ה אם כן טיהרת סיד מלצרף, בסוה"ד, וע"ק דבירושלמי אומר והיו אין כתוב כאן אלא והיה מלמד שאין מצטרפות זה עם זה וכו'. מיהו הר"ש בנגעים (פ"א מ"א) כתב, שטעות סופר בירושלמי, וצריך לגרוס שהן מצטרפות. וכתב החשק שלמה, דלדבריו, הראיה מדכתיב בלשון יחיד, ד"והיה" משמע דשניהם מחשבו כחד לענין צירוף, דאי הוה כתוב "והיו"

דף ו ע"ב

(ח) **תוס' ד"ה ואם איתא**, תימה דע"כ צריך למיתני שלג וסיד דאת"ק קאי. **ובחידושי הרמב"ן** תירץ, דכוונת המקשן להוכיח דרבי עקיבא דמתניתין לאו דווקא קאמר, ולא אתי אלא לאפלוגי אדרבי ישמעאל, וכדתנן **במסכת נגעים** (פ"א מ"ב), הפתוך שבשלג כיון המזוג בשלג, הפתוך שבסיד כדם המזוג בחלב, דברי רבי ישמעאל, רבי עקיבא אומר אדמדם שבוה ושבוה כיון המזוג במים, אלא של בהרת עזה ושל סיד דיהה ממנה, פירוש דיהה הרבה שהיא דיהה מן הדיחה. וממילא אפשר לומר, דלא נחית תנא דמתניתין אליבא דר' עקיבא לדקדוקי ולמתני כרוכלא, אלא שאמר שמראה לובן אחד הם, ור' נתן קפיד עלה כדי שלא תטעה, ותני של שאת דיהה ושל סיד דיהה מן הדיחה.

(ט) **רש"י ד"ה מכבנין, בתוה"ד**, וכמו נתתן כבינתי לביתי והוא בת נפש שקורין נושקא. וכן ביאר **רשב"ם בבבא בתרא** (קנא:): **ד"ה כבינתי, ובתוס' שם** (קנו:): **ד"ה כבינתי** הקשו עליו מדברי הגמ' **בשבת** (סב:), דאסור לצאת בשבת במכבנתא והוא כבינתי דהכא, ואם כדברי רש"י דהוא חגורה שחוגרת בה צוארה אמאי אסור לצאת בו, הרי הוא דרך מלבוש, ואין לחשוש נמי שמא תסירנו כדי להראותו לחברתה, דהרי יתגלה בשרה. ועוד הקשה **מיומא** (כה:), דכהנים היו עומדים ככוליאר ופירושו שעמדו בעיגול, ולכן ביאר דהוא כעין עטרה.

(י) **גמ', ת"ר מנין שאין הכתוב מדבר אלא בטומאת מקדש וקדשיו**. פירש **רש"י ד"ה שאין הכתוב מדבר**, מנין שאין הכתוב מחייבו על מגע. וכתב **הפני יהושע**, דמדבריו משמע, דלולי דרשא דלקמן, היה חייב קרבן עולה ויורד על עצם מה שנטמא, אף דלישראל אין איסור להיטמאות, ואפילו כהן אינו מוזהר אלא במגע נבילה. והא דכתיב בקרא "ונעלם" היינו, דשכח עיקר האיסור, דומיא דקרבן קבוע, וכולי עלמא היו סוברים כרבי דאתי לאפוקי בלא היה לו ידיעת בית רבו. ומצינו כדבריו **בשו"ת הרשב"א** (ח"א סימן קמו), אלא דכתב, דלולי הדרשה הוה מוקמינן ליה בכהן שנטמא בשוגג או בישראל **בשעת הרגל** שהוזהרו בשעה זו מלהטמאות, דהוה מוקמינן חיובא דעולה ויורד באותן שהוזהרו שלא להטמאות. ותמה **בהערות למסכת שבועות** על דבריו, דמבואר בהדיא בקרא שאף על טומאת נבלה חייב בקרבן עולה ויורד, ואם כן לא הוי מצינן לאוקמיה קרא בכהנים טפי מבישראל, דכהנים לא הוזהרו אלא מלהיטמאות למת. ותירץ, דהרשב"א סבר דכהן אסור להיטמאות לכל טומאה כישראל בשעת הרגל, והיינו כדי שיוכל לעבוד עבודה, וכל אזהרת הכהנים להטמאות למת אינו אלא לאתויי בעל מום דאינו מצווה שלא להטמאות בכל טומאה, כיון דאינו ראוי לעבודה. ועיין מה שכתבנו **לקמן** אות יג.

(יא) **תוס' ד"ה לא הוהיר, בתוה"ד**, ויתכן פירוש הקונטרס להוהיר תנא דאמר בפרק הערל בזב בעל ג' ראיות. **ובתוס' הרא"ש** כתב, דמכל מקום לא יתיישב מה שכתב **רש"י בד"ה תרומה**, דמהאי קרא ילפינן אזהרה לקודש **ואף** אזהרה לתרומה, דאפילו להאי מאן דאמר דסבירא ליה דבזב בעל ג' ראיות איירי, איירי דווקא בקודש ולא בתרומה, וכעין זה העיר **המהרש"א**.
(יב) **תוס' ד"ה אימא תרומה**, פירוש אימא נמי תרומה וכו'. אבל **הריטב"א**

דהוא יותר לבן מבוהק. ולפי זה לכאורה אפשר לבאר הא דביארו תוס', דלדעת רבי עקיבא אפילו שסיד לא מצטרף עם הבהרת, מכל מקום תולדה דידה הוא, דלכאורה קשה דאם כן לשם מה נקרא תולדתו, ולפי דברינו יש לומר, דמלמדנו דצריך לטמאותו בשם בהרת, וכיון שתולדתה הוא מטמא בשמה].

(ב) **רש"י ד"ה יהושע בנו של ר' עקיבא**, הוא יהושע בן קרח שרבי עקיבא קרח היה. וכן כתבו **תוס' בבבא בתרא** (קיג:). **ד"ה ומטו בה בשם ר"י**. מיהו כתבו, דאינו נראה **לרבינו תם**, דנהי דבן עזאי הוא דקרי לרבי עקיבא הכי בלשון בדיחותא, חס ושלום שהיה להעלות לו על שום קרחתו דגנאי הוא. ועוד הוכיחו שם, דלא היה רבי יהושע בן קרח בנו של רבי עקיבא. ועוד הביאו מדברי **המדרש בבראשית רבה** ד"חוף מן הקרח" היינו רבי אליעזר בן עזריה ולא רבי עקיבא. ולכן כתבו, דקרח היינו שם אדם כמו קרח. **ועיין סדר הדורות** (חלק תנאים ואמוראים אות י, ב). דהאריך להוכיח כדכתב רש"י.

(ג) **תוס' ד"ה כל כהן שאינו בקי**, כשאין ישראל בקי עמו וכו'. **בחידושי הרמב"ן**, העיר דלפי זה, הא דאמרינן כל **כהן** שאינו בקי, לאו דווקא, דהכל תלוי אי יש בקי אפילו יהיה ישראל, והביא, **דבירושלמי** (פ"א ה"א) גריס, כל **מי** שאינו בקי.

(ד) **בא"ד**, וישראל בקי דקאמר היינו דמסברו ליה וסביר כדאמר בריש ערכין וכו'. **ובתוס' ערכין** (ג). **ד"ה דמסברי** ביארו, דהאי מסברי ליה וסביר, קאי אכהן, שהוא צריך שיבין כשיסבירו לו למה טמא או טהור, והא דקרי ליה כהן שוטה, משום שאינו בקי בעצמו. עוד ביארו, דקאי ישראל, ואתי ללמדנו דאף דאינו בקי אלא בהאי נגע ולא בכל הנגעים, כשר לראות.

(ה) **גמ', אימור דשמעת ליה לרבי עקיבא בפתוך בחלוק מי שמעת ליה**. ביאר **החזון איש** (נגעים סימן ב סעיף ו), דכוונת הגמ' להקשות, דאולי הכלל לגבי נגע צרעת שהוא לבן לגמרי שונה מן הכלל בפתוך, דבהאי גוונא מודה רבי עקיבא שהצירוף הוא בסדר של אבות ותולדות.

(ו) **גמ', רבי עקיבא אומר אדמדם שבוה ושבוה כיון המזוג במים**. הקשה **בחידושי הרמב"ן** (לקמן ז), דהכא אמרינן דרבי עקיבא מדמה מראה פתוך ליון המזוג במים, ואילו רבי חנינא אמר לעיל דרבי עקיבא מדמה ליה לחלב שנפל בתוכו טיפות דם, אלמא כולם כדם המזוג בחלב הם. ותירץ, דרבי עקיבא לא הקפיד אלא לומר שהפתוך שבשלג ושבסיד מראה אחד להם, ולאפוקי מדברי רבי ישמעאל דאמר בהרת ותולדתה שני גוונים הן בפיתוך שבהן, אב לובן שלו עז ואודם שבו דיהה, ותולדתה לובן שלה דיהה ואודם שלה עז, וקאמר ליה שניהם גוון אחד הם, ולא קפיד בין מים לחלב, והוכיח כן מהא דבחלוק אין לובן שלהן נמשל לא למים ולא לחלב.

(ז) **רש"י ד"ה שבוה ושבוה, בתוה"ד**, כגון טיפת דם בחלב ומראיהן לא אדום ולא לבן. כתב **המהרש"א**, דרש"י נקט כגון טיפת דם בחלב, משום דרבי חנינא קאמר משל דרבי עקיבא לדם בחלב, דהיינו באותו נגע, מקום אחד פתוך כטפת דם בחלב שאינו לא אדום ולא לבן, אלא כיון המזוג כדנקט רבי עקיבא במילתיה, וסביבותיו במקום שאינו פתוך הוא לבן, דהא קרא ליה בהרת אדמדם, דהיינו בדמקום שאינו פתוך הוי בהרת.

הדרש היוזמי

מסכת שבועות דף ו - דף ז

כא תמוז - כב תמוז התש"ע

ממעטינן אלא טמא ששימש, אבל מקדש ותרומה הוה ילפינן בהיקש אי לא מיעוטא ד"בה".

ז) גמ', אימא בה למעוטי מקדש לא ממעטינן שכן בכרת כמותה. כתב בחידושי הריטב"א, דעל כרחק אין כוונת הגמ' להקשות כדלעיל בסמוך, דנוקמיה בתרומה, דמקדש דבכרת לא תיסגי ליה בקרבן עולה ויורד אלא יתחייב חטאת, דאם כן מאי תרצינן דלא ממעטינן מקדש כיון דהוא בכרת כקדש, אטו משום הכי יש להקל עליו לפוטרו מקרבן חטאת קבועה. אלא הכי פירושו, ואימא בה ולא במקדש, דבעוון מקדש יפטר אפילו מקרבן עולה ויורד, דמאחר דשמעינן דעוון קדש אף שזונו כרת שגגתו בעולה ויורד, ודלא ככל חייבי כריתות דשגגתם חטאת, יש מקום למעט מקדש אף מקרבן עולה ויורד. ומתרצינן, דהא ודאי לא ממעטינן, כיון שהוא בכרת כקדש, ולא סגי דלא נירמי בה קרבן עולה ויורד.

ח) תוס' ד"ה אחת לכלל ואחת לפרט, בתוה"ד, ואגב ריהטיה לא דק דהוה ליה להקשות פרט וכלל הוא. ובחידושי הריטב"א כתב, דבאמת כוונת רש"י שנדון אותו בפרט וכלל, ותירוץ רש"י, דבמרוחקין זה מזה אין דנים אותו אלא בדבר שהיה בכלל, ואגב שיטפיה לא דק.

ט) תוס' ד"ה ואחת לדברים שאינם נאכלים. ואזהרה מוהבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל. אמנם בחידושי הריטב"א כתב, דאזהרתיה מ"והבשר כל טהור יאכל בשר", ודרשינן והבשר לרבות עצים ולבונה. נוצריך ביאור דאינו אלא עשה. (א.ל.) ואולי יש לומר דגם להריטב"א הזהירה מרישיה דקרא, אלא דהביא לנו "הבשר" השני דבהאי קרא, דמהא ילפינן "לרבות עצים ולבונה" והוא משום דיתירא הוא, וכמו שביאר רש"י בזבחים (שם).

י) גמ', אלא אמרי נהרדעי משמיה דרבא שלש טומאות בשלמים למה. הקשה במשמרת כהונה, אמאי דריש רבא דווקא מ"טומאה" דכתיב בקרא דאייתר, נידרוש כל טומאה דכתיבי בכל הני קראי. ותירץ, דרבא שפיר ידע דאייתי דבעי למיכתב כרת כתב נמי טומאה, אלא דהכא דסמיך האי קרא לשלפניו דכבר כתיב "טומאה וכתר", סבר למידרשיה בפני עצמו.

יא) תוס' ד"ה אתיא טומאתו טומאתו, ואע"ג דגבי תרומה נמי כתיב טומאה בפרשת אמור וכו'. והר"ן תירץ, דמקדש עדיף ליה, שכן כרת כקדש, והכא ליכא למימר דאדרבא תרומה עדיפא, דאכילה היא וכדאקשינן לעיל בסמוך, דהתם דסברין למילף ליה מהקישא, בתר דדמי ליה טפי אולינן, אבל הכא דגמרינן ליה מגזירה שוה, להא דדמי ליה בקולא וחומרא מדמינן ליה טפי מדבר שהוא אכילה כמותה, וכן כתב בחידושי הרמב"ן.

יב) בא"ד, וי"ל דברייתא נמי סמיך אהך ג"ש ונקט בנין אב לאפוקי משאר עבירות. הקשה הרש"ש, דלכאורה מגזירה שוה לחודא נתמעטו כל שאר עבירות כמו תרומה. ותירץ, דכוונת תוס', דהברייתא בדרך "אילו לא נאמר" קאמר, אילו לא נאמר גזירה שוה הוי ידעינן מבנין אב, והשתא דאיכא גזירה שוה בנין אב לא צריך. ועוד עיין מה שיישב בפני יהושע.

יג) בא"ד (בנמשך לעמוד ב'), ומיהו תימה למה לי גזירה שוה דרבי תפוק ליה מגזירה שוה דטומאה דלענין קודש נמי דרשינן ליה. והריטב"א הקשה עוד, דהאי "טומאתו" דכתיב גבי מקדש, איצטריך לרבות טבול יום ומחוסר כפורים, ואם כן אינו מופנה. ותירץ להני תרתי קושיין חדא בחברתא, דכיון

כתב, דפריך אימא דווקא תרומה ולא טומאת מקדש וקדשיו, לא תסגי ליה קרבן עולה ויורד לכפרתו, ולא הוקשה לו כקושיית התוס' מדברי הגמ' בסמוך, דלא פרכינן הכי אלא לאחר דאמרינן דכתיב בה מיעוטא.

יג) בא"ד, ומטומאת כהנים לא מצי למיפרך וכו'. ובחידושי הריטב"א כתב, דכיון דלא ענש הכתוב על טומאת כהנים, בודאי לא מתחייב קרבן בשוגג. ונעיין מה שכתבנו לעיל אות י בשם שו"ת הרשב"א, דביאר דבעינן לדרשה ללמדנו דלא איירי בעוון טומאה, ומשמע דעיקר הדרשה איצטריך כדי ללמדנו דלא איירי במי שנטמא גרידא, ולא אמאי לא מעמידים ליה בתרומה. וכן הוכיח הפני יהושע בדעת רש"י. ומדברי הריטב"א מבואר דהבין דמסברא ידעינן דחייבא איירי במה שענש עליו הכתוב, אלא שהברייתא מקשה מהיכן ידעינן דלא איירי בתרומה וכדמסיק. ודברי תוס' כאן כדעת רש"י והרשב"א הנ"ל (א.ל.).

דף ז ע"א

א) גמ', ואימא בה למעוטי מקדש. הקשה הרש"ש, אמאי לא אמרינן נמי אימא בה למעוטי קדש, ואפילו דמ"בה" ליכא למעוטי אלא דבר אחד, מכל מקום מאי חזית למעוטי מקדש יותר מקדש. ותירץ, דנקט אשיגרת לישנא דלקמן בסמוך, דהתם ליכא לאקשוויי אלא ממקדש, דעוון קדש ילפינן מגזרה שווה דרבי.

ב) גמ', קרי רבה עליה דרבי דולה מים מבורות עמוקים דתניא רבי אומר וכו'. הקשה בחידושי הריטב"א, מאי חשיבותא דרבי בהא, דהא גזרה שוה הוא דדריש, ואין אדם דן גזירה שוה מעצמו אלא אם כן קיבלה מרבו. ותירץ, דנהי דגמיר דיש לדרוש בהמה בהמה לגזרה שוה, לא גמיר לאיזה ענין, ורבי דלה מים בורות עמוקים למידרשיה בהא.

ג) גמ', אקרא אני חיה בהמה למה לי. הקשו תוס' לקמן (יט.). ד"ה מדבעי, למה ליה לרבי להקשות מכח דבהמה בכלל חיה, תיפוק ליה דכבר הוזכר ברישא דקרא "או כי יגע בכל דבר טמא". עיין שם מה שתיצרו.

ד) תוס' ד"ה ואימא אף תרומה, בתוה"ד, ותימה דסוגיא דמכות מוכחת דלא מיירי בתרווייהו וכו'. והרמב"ן תירץ, דאתיא כריש לקיש, ואף דאיהו מפיק ליה במכות (יד: מ"בכל" לרבות קדש לפני זריקת דמו, תרומה נמי לא נפקא מכללא, דקסבר ריש לקיש ד"בכל" רבויא לכל דמיקרי קדש, וקדש לפני זריקת דמו ותרומה תרווייהו קדש איקרו, ושקולים הן ויבואו שניהם. ובחידושי הריטב"א הקשה עליו, דהיכי עבדינן אנן דרשא דליתא בדוכתא דאיפלגו ריש לקיש ורבי יוחנן.

ה) גמ', איתקש קדש למקדש. הקשה המצפה איתן, הא הוה דבר הלמד בגזירה שוה, ואיך יחזור וילמד בגזירה שוה, וכדקיימא לן בזבחים (נ.). דבקדשים דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בגזירה שוה. ותירץ, דהכא אינו אלא גלוי מילתא ללמדנו מה מיעטה התורה בקרא ד"בה", ובכהאי גוונא חוזר ומלמד.

ו) גמ', אי הכי תרומה נמי וכו'. הקשה המהרש"א, היאך בעי למימר תרומה נמי, דאם כן גזירה שוה דרבי למה לי, דלא ליכתביה ואנן נילף כולה במה מצינו, ולא איצטריך ליה ל"בה" למעוטיה. ותירץ, דמגזרה שוה דרבי לא הוה

ליה בטומאת מקדש וקודש איירי נמי בשוגג וכו'. **ובחידושי הרמב"ן והר"ן** תירצו, דאיירי דאקשי אי במזיד בר קטלא הוא, דבמזיד קשיא טפי בעבודה זרה מבטומאת מקדש וקדשיו, דהתם אי לאו בר קטלא שער הנעשה בפנים מכפר, וכדתנן בהדיא בסוף מתניתין, אקשי נמי בשוגג, אף דלא קשיא שוגג בעבודה זרה טפי מבטומאת מקדש וקדשיו.

(כ) בא"ד, ויש לומר דמטומאת מקדש וקדשיו אתי שפיר דאיכא לאוקמיה במזיד ואפילו אתרו ביה וכו'. הקשה **המהרש"א**, דאכתי תיקשי, היאך היה סבור לפרש סיפא דברייתא, ומניין ליש בה ידיעה תלמוד לומר לכל חטאת, דהיינו לכלל חטאות, ועל כרחך דהיינו בשוגג ולא אתידע בטומאה וקודש. ותירץ, דיש לומר בדוחק דסיפא נמי מייירי במזיד.

דף ח ע"א

(א) [גמ', אי נמי בהנך דלאו בני גלות נינהו. פירש רש"י בד"ה אי נמי, כגון וכו' או מי שיצאה אבן מתחת ידו והוציא הלה את ראשו. וכן כתב בחידושי הריטב"א כגון דרך עלייה או כל אותן שהן אונסין דלא בעו גלות וכו'. ולכאורה צריך עיון דבשלמא דרך עלייה לדעת רב חסדא במכות (ט) חמיר טפי מדרך ירידה, ושפיר צריך קרבן להגן עליו מהיסורים, אבל בגוונא דאונס גמור כגון דהוציא הלה את ראשו, דפטורו מגלות משום דקיל יותר, מאי טעמא בעו הגנה מן הייסורין, והרי כתב רש"י במתניתין (ב) ד"ה תולה, דבעינן להגן עליו מהיסורים, שהרי כל השוגגים צריכים כפרה לכשידעו, אלמא קודם ידיעה ענושין הן. ומשמע מדבריו, דאלו שאינן צריכים כפרה לכשידעו, אינן ענושים כלל ואין צריכים להגן מהיסורים. ויש לומר, דכיון דאירעה תקלה שמת אדם על ידו בעי כפרה אף דהווי אונס גמור וממילא בעי הגנה מפני הייסורין (א.ג.א)].

(ב) גמ', מאי חילק דמייתי בעולה ויורד אימא עבודה זרה וכו'. הקשה הר"י מיגש, וליקשי ליה נמי אימא שפיכות דמים, ומאי חילק דמתחייב גלות. ותירץ, דלא נקרא שחילק הכתוב במה שלא חייב הרוצח קרבן בשוגג, כיון דזדונו מיתה, ולא מתחייב קרבן אלא מי שמתחייב על זדונו כרת. **ובחידושי הרמב"ן תירץ עוד, דהאי חילק להחמיר הוא, וכדמשני הגמ' בהא דעבודה זרה. ועוד, דהאי דחילק היינו בענין קרבן דומיא דכל הני דמייתי.**

(ג) תוס' ד"ה ואימא יולדת, בתוה"ד, אבל קשה מאי פריך וכו', הוה ליה לשנויי כדשני גבי שער המשלח וכו'. **והרשב"א והרמב"ן** הוסיפו להקשות, דיש ללמוד מהא דחטאים דומיא דפשעים דאין השעיר פוטר לגמרי מקרבן, אלא תולה עד דיתידע ליה, וכדאקשינן בסמוך גבי טומאת עבודה זרה דאי שוגג בר קרבן הוא.

(ד) בא"ד, לכך נראה לרבינו תם דהכא מספק יולדת פריך. **ובחידושי הר"ן והרשב"א** כתבו עוד, דאיירי לענין לתלות, שתוכל לאכול בקדשים עד שתביא קרבנה.

(ה) גמ', ואימא מצורע. פירש הריטב"א, היינו ספק מצורע שאינו בר קרבן. ומכל מקום אין הספק אם שיער לבן קדם לכהרת וכדומה, דההיא קודם שהווקע לטומאה וספיקו טהור לרבנן, דדרשי ליה מ"לטהרו ולטמאו" פתח

דגזירה שוה דקדש מופנה מב' צדדים, וגזירה שוה דמקדש אינו מופנה אלא מצד אחד, אי לאו גזירה שוה דרבי הוה מוקמינן להאי גזירה שוה דטומאתו טומאתו דוקא בקדש, ולא הוה ידעינן מקדש, אבל כיון דאפשר למילף קדש מגזירה שוה ד"בהמתו בהמתו" וכדרבי, שבקינן להאי גזירה שוה דקדש דהוה מופנה מב' צדדים, ומוקמינן ליה לגזירה שוה דמקדש שוה דאינו מופנה אלא מצד אחד.

דף ז ע"ב

(יד) גמ', יש לי לרבות בענין זה ג' טומאות. הקשה בחידושי הרשב"א, אמאי לא אמרינן נמי אכילת שרצים, דכתיב בה **בויקרא** (פי"א פמ"ג) "אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ על הארץ". ועוד, אמאי לא אמרינן נמי טומאת יולדת ומצורע, ונשאר בצריך עיון. **ולכאורה**, במה שתירצו **תוס' בד"ה יש**, דנקט הני לרבותא אפילו שהן חשובות, ולכן לא מני אוכל תרומה בטומאה וטמא ששימש, מיישב נמי שאלות אלו. (א.ל.א.)

(טו) תוס' ד"ה יש לי להביא, בתוה"ד, וא"ת איך יכפר על כולן הא אמרינן לקמן כפרה אחת מכפר ואינו מכפר ב' כפרות. **ובחידושי הריטב"א** תירץ, דמה שאמרו לקמן, שאינו מכפר שתי כפרות, אינו אלא שאינו מכפר שני מיני כפרה, וכדאיתא להלן בכולה סוגיין, אבל מין כפרה אחת מכפר אפילו על כמה עבירות, והוכיח כן, מדלמסקנא מכפר בטומאת קדש ובטומאת מקדש, אפילו דשני עבירות חלוקות הן באזהרתן ועונשן, ועל כרחך דכיון דמין כפרה אחת הן שפיר מכפר על שתיהן.

(טז) תוס' ד"ה בע"ז הוא אומר למען, בתוה"ד, וקסבר האי תנא מולך היינו עבודה זרה ופלוגתא היא. מיהו **הריטב"א** כתב, דאפילו למאן דאמר מולך לאו עבודה זרה היא, מכל מקום כל שכן הוא, דאם מולך איקרי טומאה, עבודה זרה ממש דחמירא, בודאי איקרי טומאה. ועוד, דבדברי קבלה מצינו קראי טובא דנאמר בהם לשון טומאה גבי עבודה זרה, ולא נקט תנא פסוקים אלו אלא משום דבעי למינקט ליה קרא מן התורה.

(יז) תוס' ד"ה במזיד ולא אתרו ביה, בתוה"ד, אין לחוש כיון דתלי נמי אטומאת מקדש וקדשיו. כתב **המהרש"א**, דנקטו במילתייהו טומאת מקדש וקדשיו, משום דלפי האמת איירי בהכי, מיהו למאי דבעי למימר דאיירי נמי בשלוש טומאות, הוי מצי למימר דאין לחוש דלא אתי לכלל קרבן בשפיכות דמים, כיון דאתי לכלל חטאת בעבודה זרה וגלוי עריות בשוגג ולא איתידע.

(יח) בא"ד, וא"ת והיאך אפשר לאוקמיה במזיד והא לא משכחת כפרת חיצון דהיינו אין בה ויש בה. כוונתם, **דלקמן** (ח): אמרינן, דכפרת חיצון על הא דמכפר פנימי, אלא דבא לכפר על אין בה ידיעה בתחילה והיה לו ידיעה בסוף, וזה אינו שייך במזיד. ותירץ **בתוס' הרא"ש**, דמשכחת בהו אליבא דמונבו דאמר **בשבת** פרק כלל גדול, דבעינן ידיעת בית רבו כדי להתחייב בקרבן, ופטר התם תינוק שנשבה בין הנכרים, וכן יליף לענין גלות משגגת עבודה זרה דאינו מתחייב אלא אם היה לו ידיעת בית רבו, ואם כן משכחת לה דמכפר חיצון על לא היה לו ידיעת בית רבו ורק לאחר שחטא נודע לו איסורו.

(יט) תוס' ד"ה בשוגג, ואם תאמר והמקשה מה היה סבור דהא כי מוקמינן

ליה מידי, דאי לאו הכי תיקשי דידיה אידידיה דמעיקרא קאמר יכול על כל טומאה שבקדש וכו', משמע דכל כמה דלית לן מיעוטא מסתבר לאוקי קרא בכולהו, ואם כן מאי קאמר מניין ליש בה ואין בה ששעיר זה תולה, הא פשיטא דקאי אהך מלתא, כיון דליכא מיעוטא. וליכא למימר דהכי קאמר, מניין ששעיר זה תולה ליש בה ואין בה דוקא, דלמא באין בה ויש בה נמי תליא. דאם כן, איפכא מיבעי ליה למימר, מניין ששעיר זה אינו תולה באין בה ויש בה, ומדקאמר מניין ליש בה ואין בה ששעיר זה תולה, משמע דאית ליה שום סברא שלא יהא תולה ליש בה ואין בה, לכך קבעי מאי קשיא ליה.

(יב) גמי, ס"ד אמינא ניפוך מיפך. הקשה בחידושי חתם סופר, מה היה ההוה אמינא לומר ששעיר הנעשה בחוץ ויום הכיפורים יתלו על יש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף, והשעיר הפנימי יכפר על אין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף, מהיכי תיתי דיגרע שיער מוסף דיום הכיפורים, דהיינו שעיר הנעשה בחוץ, מדרגלים וראשי חדשים דכולן מכפרים, ואיהו תלי. ואפנימי לא קשיא, משום דמכפר נמי אמזיד. וכתב, דהוי אמינא לומר הכי, משום דכן משמע בהיקש של "חטאים דומיא דפשעים" שהוא מכפר על מי שאינו בקרבן, והיה עדיף לומר שיכפר על אין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף דאינו בר קרבן לעולם, אף שיהיה יותר גרוע משעירי רגלים וראשי חדשים.

(יג) תוס' ד"ה ונכפר, וא"ת ומי עדיף משעיר המשתלח וכו'. ובתוס' הרא"ש תירץ, דשאני שעיר המשתלח דלא כתיב גבי בויקרא (פט"ז פכ"א) אלא "והתודה", מה שאין כן בשעיר הנעשה בפנים כתיב שם (פט"ז פט"ז) "וכפר" דמשמע לגמרי.

(יד) גמי, ונפקא מינה להיכא דלא עבד חיצון. כך גריס רש"י ד"ה ה"ג. וכתב בתוס' הרא"ש, דלפי זה, הפנימי יכפר על החיצון שלא עשו לגמרי, דהיינו, דמכח ההיקש נלמד שיוכל לכפר יותר ממה שמכפר הוא עצמו דאינו אלא לתלות. מיהו הקשה הרמב"ן, דלמא לן לאוקמיה כגון דלא עביד חיצון, לימא כדאמרינן להלן בסמוך דנפקא מינה לטומאה דבני ביני. ובחידושי הריטב"א תירץ, דלא שכיח שיארע טומאה בני ביני, ומשום הכי ניחא ליה לתלמודא למימר תרי טעמי, הכא חדא ולקמן חדא. ועוד, דאם כן יהא החיצון שהוא עיקר הכפרה טפל, והפנימי שהוא טפל עיקר, כי הפנימי יכפר על טומאת כל השנה, והחיצון לא יכפר אלא על טומאת יום הכיפורים דביני ביני. ועיין באות הבאה.

(טו) גמי, שם. עיין באות הקודמת. ובחידושי הרמב"ן כתב, דגרסינן "נפקא מינה להגיין עליו ביני ביני" וכדלקמן בסמוך. וכתבו הריטב"א, דלפי זה כפרה דידיה ודחיצון שוה היא, דהכוונה שיתלה ויגיין בשל חיצון, דהיינו כשאין בה ידיעה בתחילה ויש בה בסוף כמו שמגיין בשל עצמו כשיש בה ידיעה בתחילה ואין בה בסוף. וכך נראה יותר, דלא יהיה הכפרה הנלמדת בהיקש מרובה מעיקר כפרתו.

(טז) תוס' ד"ה ניכפר פנימי, אע"ג דלא אתי לכלל חטאת אין לחוש כדפרישית לעיל. כוונתם, להא דכתבו לעיל (ז): "בר"ה במזיד, דכיון דמכפר נמי אידידיה דאתי לכלל חטאת, אין לחוש אם מכפר נמי אין בה ידיעה בתחילה דהוא כפרת חיצון, דמכל מקום מכפר נמי אדאתיה לכלל חטאת. וביאר בתוס'

הכתוב בטהרה, אלא איירי כגון שאירע ספק בהסגרו והחלטו אחר שהזוקק לטומאה.

(ו) רש"י ד"ה מה חלק, דמיייתי צפורים לא גרסינן שאין זה להקל שהצפורים אינם קרביין. ובחידושי הר"ן מיישב הגירסא, משום דאף דאינם קרבים, מכל מקום כעין קרבן הן. [ומצינו שנחלקו הראשונים, אם ציפורי מצורע חשיבי הקדש או חולין, דמדברי המהר"ם חלאווה בפסחים (כה). ד"ה מה לערלה, מבואר דסבירא ליה דהוה הקדש, ובדברי התוס' ישנים ביומא (ס): "סוד"ה משום מבואר דסבירא ליה דהוה חולין. ועוד עיין במשנה למלך (פ"ז מיו"ט הי"ט ד"ה ודע דתגלחת)].

(ז) בא"ד, שם. ובחידושי הרמב"ן י"שב הגירסא, וכתב, דכוונת הגמ' בהא דכתבה ציפורים, דהיינו תורים ובני יונה. וכתב הרשב"א, דאף דלקמן בסמוך לגבי נזיר אמרינן בהדיא "תורים ובני יונה", מכל מקום הכא קרי להו ציפורים, משום דמצורע מיייתי נמי צפורים ממש. אבל הריטב"א כתב, דאדרבא, בשלמא גבי נזיר אשכחן דקרי לתורים ובני יונה צפורים וכדאיתא בריש נזיר (ג), משום דליכא למיטעי, אבל במצורע דאיכא למיטעי בהבאת קרבן דידיה, בודאי לא אמרינן להו הכי.

(ח) גמי, אמר קרא לכל חטאתם ולא לכל טומאותם. ביאר הר"י מיגש, דכיון דאמר רחמנא בשעיר הנעשה בפנים בויקרא (פט"ז פט"ז) "וכפר על הקדש מטומאות בני ישראל", מכלל דהאי חטא צריך עדיין לכפרה, ומצורע הא לא צריך כפרה על אותו החטא, דהא כבר נתכפר ליה בצרעת מעיקרא. והרמב"ן הקשה עליו, דאי הכי הוה ליה למימר כפרה כתיב ביה, ולא דלא כתיב ביה לכל טומאותם. ועוד, דגבי מצורע נמי כתיב בויקרא (פי"ד פל"א) "וכיפר". ולכך פירש, דמדכתיב "לכל חטאתם" קדייקי דנקרא חוטא ומצורע לאו חוטא.

(ט) רש"י ד"ה ה"ג מאי נינהו יש בה ידיעה. ולא גרסינן טומאה במקדש מאי נינהו. ובחידושי הר"ן כתב, דאין למחוק הגירסא, דיש לבאר, אי זה טומאה שבקדש באת לרבות אי לאו מיעוטא, על כרחך יש בה ידיעה תחילה וסוף, דהרי אין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף לא מצית אמרת, דהא כתיב לכל חטאתם, ובעינן שיהא ראוי לבא לכלל חטאת, הלכך אפילו בלא מיעוטא דחטאים דומיא דפשעים, אי אתה יכול לרבותו. ועוד עיין בחידושי הרשב"א.

(י) גמי, לא צריכא דיתידע ליה סמוך לשקיעת החמה. כתב הרשב"ש, דמהא דמשמע דיוכל להקריב קרבנו אי יתידע ליה עד שקיעת החמה, מוכרח, דלא חיישינן גבי קרבן חטאת להביא קדשים לבית הפסול, כדחיישינן גבי תודה בפסחים (יג). ובפורת יוסף כתב, דאולי הא דאין מביאים קדשים לבית הפסול אינו אלא מדרבנן.

דף ח ע"ב

(יא) גמי מניין מאי קשיא ליה. עיין רש"י ד"ה מאי קשיא ליה. ותמה התורת חיים, דלמא לא קשיא ליה מידי, והכי קאמר מניין ליש בה ואין בה ששעיר זה תולה, דלמא לאין בה ויש בה הוא דאתי, וכי תימא הא שעיר הנעשה בחוץ ויום הכיפורים מכפרין, אימא ניפוך מפיק. ותירץ, דעל כרחך קשיא

ישראל ימים ושנים", ולא נתישבה דעתה, אמר לה לך "צדיקים יקראו על שמך", ועוד, לא נתישבה דעתה, אמר לה הקב"ה הנני עושה לך כבוד שמישב דעתך תחת שמיעתיך, ומאי ניהו שיהו ישראל בכל ר"ח מקריבין קרבן לפני לכפר עונותיהם, לפיכך אמר הקב"ה הביאו כפרה לפני בר"ח לכפר עליכם כדי שתשלימו עלי בקרבן כפרה זה את הכבוד שאמרתי לעשות לירח בשביל שמיעטתיו. וכן כתב הריטב"א דמשמעות לשון כפרה כולל שני דברים, לשון כפרה ממש ולשון פיוס, כדמצינו בכתוב בבראשית (פל"ב פ"ב), "אכפרה פניו במנחה", והכי קאמר כפרה שלכם היא בה פיוס ללבנה שמיעטיה, והא דאמר עלי היינו במקומי. מיהו במסורת הש"ס כתב, זהו סוד גדול מסודות הקבלה ואין להבינו כמשמעו חס ושלום כי כל כבודה בת מלך פנימה

(ה) גמ', שם. עיין באות הקודמת, ובתוס' הרא"ש כתב, דלימדתך תורה דרך ארץ, דאם סרך העבד לפני אדונו עד שהוצרך לייסרו מוטל על האדון לפייסו אחר כך. עוד הביא לפרש בדוחק, דשעיר זה כפרה לישראל על עונותיהם, ועלי הדבר מוטל לעשותו לכבוד הלבנה על שמיעטיה.

(ו) גמ', שם. והספורנו במדבר (פכ"ח יא) ביאר, כי גבי ראש חודש אמרה התורה "בראשי חדשיכם". [שהוא שלכם, ולא נאמר כן גבי שבת ויום טוב] דהיינו משום שכלל ישראל הנהיגו עצמם בקדושת ראש חודש ללא שנצטוו בכך. וטעם הדבר להראות שהצלחת ישראל בעולם הזה דומה לענין הירח, שאין לה בעצמה אור כלל זולתי מה שתקבל מהשמש. ואף שקודם לעגל היו במדרגת "חרות על הלוחות" (שמות פל"ב טז) דהיינו במעלת חירות משעבוד מלכויות לעולם ואור ה' עליהם זרח, הנה משחטאו התנצלו מאורו, והלכו חשכים מבוהלים ודחופים בין האומות ואין נוגה למו. וכיון שכתוצאה מכך נמשך חלול ה', "באמור להם עם ה' אלהי" ו"בכל צרתם לו צר" כאמרם ז"ל "כביכול עלי ועליך בא שוד", ובהיות חטאת ראש חדש כפרה על ישראל הגורמים מניעת האור או מיעוטו, ובכפרה זו תהיה תשועה מה לחילול השם, לפיכך אמרו שלכך נאמר בשעיר ראש חדש חטאת לה', מפני שכפרתו מועילה לקידוש שמו יתברך. ואמר הקדוש ברוך הוא הביאו כפרה בשבילי להשיג קידוש שמי המחולל בגוים, בסיבת מה שמיעטתי את "הירח", דהיינו ישראל שהגליתים והסתרתני פני מהם.

(ז) תוס' ד"ה הואיל וזה בא בזמן קבוע, בתוה"ד, אבל השתא דגמר מחיצון נוחא טפי דדמו אהדדי טפי משעיר המשתלח. והר"י מיגאש הוסיף, דשעיר הנעשה בחוץ הוה כנגד שעירי הרגלים, ולכך ילפינן דווקא מיניה. ובחידושי הרשב"א ביאר, דשעירי ראש חודש דמכפרים אין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף, ודרשינן ליה מ"לה" דאינו מכפר אלא על טומאה ש"אינו יודע ביה אלא ה", יש להקישם דווקא לשעיר החיצון דדמי ליה, דמכפרי אין בה ידיעה בתחילה, דאפילו דיש לו ידיעה בסוף קרינן ביה בשעת טומאה, ד"אינו יודע ביה אלא ה", ולא דמי לשעיר הפנימי דמכפר איש בה ידיעה בתחילה ולא קרינן ביה ד"אין בה ידיעה אלא לה" כלל.

(ח) תוס' ד"ה שעירי רגלים מנלן, בתוה"ד, אלא יש לפרש מנלן דמכפרי אטומאת מקדש וקדשיו דאיכא כרת אימא לא מכפר אלא בשאר עבירות דליכא כרת. בחידושי הרשב"א הביא דברי התוספתא (פ"א ה"ב), היה רבי

הרא"ש (הכא), דכיון דדרשינן נמי לעיל (ז:), חטאים דומיא דפשעים, הא דאמרין דאתי לכלל חטאת אינו מיעוטא, אלא אדרבא אתי לרבות דאפילו אי אתי לכלל חטאת, מכל מקום אכתי הוי דומיא דפשעים, כיון דהשתא מיהא לאו בר קרבן הוא.

(יז) גמ', וניכפר חיצון אדידיה ואמאי דעביד פנימי. כתב הרשב"א, דאפילו דחיצון מכפר כפרה גמורה אדידיה, דהיינו כשלא היה בה ידיעה בתחילה. מכל מקום אדפנימי, דהוי בה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף לא יכפר אלא יתלה, ככפרת פנימי עצמו, שאין במשמע שיכפר החיצון יותר מן הפנימי עצמו.

(יח) תוס' ד"ה אמר קרא, בתוה"ד, ואם תאמר תיפוק ליה מדאיתקש חיצון לפנימי וכו' וי"ל דכיון דלא כתיב אחת וכו'. ועוד תירץ בחידושי הריטב"א, דכיון דאשכחן לקמן (י). רבי מאיר ורבי שמעון בן יהודה דלא דרשי אחת על שעיר החיצון, לא נוחא ליה למימר הכי אפילו לרבי יהודה דדריש ליה.

(יט) תוס' ד"ה לטומאה, בתוה"ד, ואי ליכא אלא חד יעשו פנימי ולא חיצון. בגליון הש"ס הביא קושיית מעין החכמה, דכיון דאי אפשר לעשות שעיר הפנימי בלא הגרלה, וכדרשינן במנחות (כו). דשני שעירים מעכבים זה את זה, משכחת ליה דלעביד חיצון ולא פנימי וכגון דלא היה להם אלא שעיר אחד. ותירץ במצפה איתן, דתוס' סברי דדוקא היכא דאיתנהו לתרווייהו לא יקרב זה בלא זה, אבל היכא דליכא אין מעכב. ועיין עוד בהגהות הר"ב.

דף ט ע"א

(א) תוס' ד"ה חיצון, בסוה"ד, אלא דבלא"ה משני שפיר דלקמן אמילתא דר"ש גבי שעירי רגלים לא יתיישב בכך. ובחידושי הריטב"א כתב, דהקישא דנקט נוחא ליה ופשיטא ליה טפי.

(ב) תוס' ד"ה על שאין בה, וא"ת ולרבי ישמעאל נפיק ונימא דפנימי מכפר אין בה ואין בה וכו'. ובחידושי הריטב"א, הוסיף להקשות, אמאי לא נימא דלעולם לדידיה יכפר אף אין בה ידיעה בתחילה, כיון דיכול לבוא לכלל קרבן. ותירץ, דכי לא מפליג רבי ישמעאל בין יש בה ידיעה בתחילה לאין בה, היינו לענין קרבן עולה ויורד, דכולי תלי בידיעה בתרייתא כשאר קרבנות דלא בעי ידיעה בתחילה, אבל לענין כפרת השעירים שפיר מחלק, דכשלא היה בו ידיעה בתחילה, שעיר הנעשה בחוץ מכפר, וכשהיה ידיעה בתחילה שעיר הנעשה בפנים מכפר.

(ג) בא"ד, וא"ת כו' וי"ל כו'. בזרע יצחק ביאר כוונתם, דלדידן עיקר קרא אתי למעוטי דלא נימא נפוך מיפך, ו"מכל" דרשינן דלא מכפר כפרה גמורה, אבל לר"י עיקר קרא אתא דלא מכפר כפרה גמורה. והביא, דמהר"י בן לב הקשה, דדברים אלו פשוטים ואמאי מקשין ומתריצין בוקי טריקי, אבל למאי דכתב שפיר יובנו דבריהם, דהא עד השתא לא שמעינן דיש הפרש בין לדידן לר"י. ועיין במהרש"ך (סימן עד).

(ד) גמ', אמר הקב"ה שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח. ופירש רש"י ד"ה הביאו כפרה, דהכוונה להפיס דעתה של ירח. וכן כתבו תוס' ד"ה שעיר זה יהא. וכן כתב הרי"ף (ב. מדפי הרי"ף), והוסיף לבאר, דכיון שאמר לה הקב"ה "למשול ביום ובלילה" ולא נתישבה דעתה, אמר לה "שימנו בך

(ג) גמ', ונפקא מינה היכא דנשבר הציץ. כתב הרמב"ן, דלרבי שמעון קאמרין הכא, דסבירא ליה ביומא (ז:), דציץ מרצה בין עודהו על מצחו בין אינו על מצחו, אבל לרבי יהודה דסבירא (שם), דאין הציץ על מצחו אינו מרצה הוה ליה למימר דנפקא מינה היכא דאין הציץ על מצחו, והא דנקטיה אליביה דרבי שמעון לרווחא דמילתא, דאפילו לדידיה איכא נפקא מינה. ובחידושי הריטב"א כתב, דהכא בהכרח הוה ליה למימר אליביה דרבי שמעון, דסברא דידן כוותיה, ודלא כרבי יהודה דמתניתין.

(יד) תוס' ד"ה וניכפר ציץ, וא"ת ואמאי לא משני דעון אחד הוא נושא ואינו נושא ב' עוונות. ובתוס' הרא"ש תירץ, דאם כן גזירה שווה ד"עון עון" אינה מופנה אפילו מצד אחד, דהא איצטריכו תרווייהו לדרשא ד"עון אחד הוא נושא", והשתא מיהת הוה מופנה מצד אחד. ובחידושי הריטב"א תירץ, דכי דרשינן "עון אחד הוא נושא ואינו נושא ב' עוונות" היינו ב' עוונות שוין, הלכך לעיל דהוה פרכינן דליכפר ראש חדש אדידיה ואדעביד ציץ, דהוה תרווייהו כפרה שלימה, שייך לומר ואינו נושא שתי עונות, אבל הכא דכי מכפר ציץ אדידיה ואדעביד ראש חודש, לא הוה כפרות שוות, דאילו אדידיה נושא לגמרי, ואדראש חודש אינו אלא מגין, וכי אתי ראש חדש גמר כפרה לא משמע שיהא קרוי נושא שתי עונות, להכי עדיף למידרש אותה נושא עון ואפילו לגמרי ואין אחר נושא אותה כלל אפילו להגין.

(טו) תוס' ד"ה אמר קרא אותה, אפירכא קמייתא לא מצי לשנויי הכי. הקשה בהגהות הרד"ל, דכבר תירצו תוס' גופייהו שאלה זו לעיל בתוס' ד"ה אי מה להלן, דציץ לא מיקרי אחר לגבי ראש חודש, כיון דכל מה דידיעין דראש חודש מכפר על טומאת אוכלים אינו אלא מציע. ותירץ, דהכא נמי מצו לשינויי הכי, אלא דכוונת תוס' דהכא לא בעי להאי תירוצא, אלא אפשר לתרץ דאותה אעון העדה קאי, וכמו דתירצו בתוס' לעיל (ח:): ד"ה כפרה אחת.

(טז) תוס' ד"ה רב אשי אמר, בתוה"ד, ודרשה דרב אשי איצטריך נמי לר"ש בן יהודה דלא משמע ליה אותה. הקשה המהרש"א, הא טפי הוה להו למינקט דאיצטריך להאי דרשה לרבי מאיר דלא משמע ליה דרשה ד"אותה" ולא דרשה ד"עון אחד", דהא סבירא ליה כל השעירים כפרתן שוה. ותירץ, דרבי מאיר מצי סבר דרשה ד"אותה" ודרשה ד"עון אחד" לגבי ציץ וראש חודש, ומאי דסבר דלא דרשינן להו, אינו אלא גבי יום כיפור ורגלים, דהקישא ד"מועדיכם" מפקא מהך דרשה. אבל ר"ש בן יהודה אית ליה דרשא ד"אותה" למעט בשאינו נושא אלא אותה עון, אבל בשנושא גם עון אחר, מכפר נמי אדראש חודש כמו שכתבו התוס' לקמן, ואם כן הכי נמי הכא גבי ציץ דנושא עון אחר על עולין, על כרחך לא אימעט מ"אותה" ואצטריך לדרשא דרב אשי.

שמעון אומר, קשה טומאת מקדש וקדשיו מכל עבירות שבתורה, שכל עבירות שבתורה מתכפרות פעם אחת בשנה, וטומאת מקדש וקדשיו מתכפרות כל חודש וחודש, וכן כתיב ביחזקאל (פ"ה פ"א), "לכן חי אני נאום ה' אלוקים אם לא יען את מקדשי טמאת וכל שיקוציך ותועבתיך וגם אני אגרע ולא תחוס עיני וגם אני לא אחמול", ופירושו, דקשים הם שקוצים ותועבות שעשיתם, אבל טומאת מקדשי יותר מכולם. והוא טעם אחר מדוע יש לומר שלא יכפרו שעירי הרגלים אלא על שאר עבירות ולא אטומאת מקדש וקדשיו.

(ט) גמ', מה ליום הכפורים שכן מרובה כפרתו. הקשה הר"י מיגאש, אפילו אי נילף שעירי הרגלים מיום הכפורים, התינח למילף דלא מכפרי שעירי הרגלים אלא על טומאת מקדש וקדשיו, אבל היכי נילף דמכפרי אין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף. ותירץ, דאין הכי נמי דהוה מצי למידחי אפילו אי כפרתן היתה שווה, אלא דלרווחא דמילתא נקט לה. אבל הריטב"א כתב, דאי הוה מצי למילף מיום הכיפורים הווי ילפינן באם אינו ענין, דכיון דליכא לאוקמיה באין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף, דכתיב בכפרת חיצון "אחת בשנה", על כרחך בעינן לאוקי כפרתו באין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף.

דף ט ע"ב

(י) רש"י ד"ה התם כפרה, בגופיה כתיב לחטאת לה' וכו'. כתב הריטב"א, דכוונתו לתרץ אמאי לא נילף שעירי רגלים נמי משעירי יום הכפורים, הא אף בדידיה כתיב בממדבר (פכ"ח פכ"ב) "לכפר עליכם". ותירץ, דלא דמי, דהתם לא כתיבי בהדיא על מה מכפרי, ולא דמי לשעירי ראש חודש דכתיב ביה "לחטאת לה'". ובחידושי הרמב"ן תירץ, ד"לחטאת לה'" דכתיב בשעירי ראש חודש, קרא יתירא הוה, אבל "לכפר עליכם" דכתיב גבי שעירי רגלים אינו מיותר.

(יא) תוס' ד"ה כדאמר רב חמא, ור"ת פירש דה"נ סמין אהקישא דרבי יונה וכו'. אבל בחידושי הר"ן כתב, דהקישא דהתם לא הוה אלא אליבא דרבי מאיר, ורבי יהודה ורבי שמעון לית להו להאי היקישא כדמשמע במתניתין.

(יב) רש"י ד"ה שער ושעיר, בתוה"ד, ודבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בהיקש. ובתוס' הרא"ש כתב, דהכא הוה "הימנו ודבר אחר", דאפילו בהיקש למדין למד מלמד, וכדאיתא בזבחים (נו.). וברמב"ן תירץ, דהכא לא הוה אלא גלוי מילתא בעלמא, וכדאמרין לעיל בסמוך, משום דכפרה כתיב ביה. ובחידושי הריטב"א כתב, דרש"י והרא"ש לא תירצו כן, משום דסבירא להו דהשתא דאמר תלמודא דנלמד מהא ד"שעיר ושעיר", נאיד מההוא טעמא דלעיל, וסבירא ליה דאף ראש חודש ילפינן מהתם.

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרה היומית" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היומית בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45 – 10:45 בבית המדרש "משכן אהרן" שע"י חניכי ישיבת פוניבז' מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד ח"ב פט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 050-4102442 Sbma@kavnaki.net

http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124